

EDUCATION OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN CRISIS CONDITIONS

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Atamanchuk N. /Атаманчук Н.М.

Head of the Department of Crisis Psychology, Associate Professor /

завідувач кафедри кризової психології, доцент

ORCID: 0000-0001-6924-8221

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University,

St. Ostrogradskiyi, 2, 36000

Полтавський національний педагогічний університет

імені В.Г. Короленка, вул. Остроградського, 2, 36000

Анотація. Схарактеризовано актуальні проблеми навчання студентів закладу вищої освіти в кризових умовах. Виділено стратегії, які можуть полегшити процес навчання студентської молоді в кризовому стані. Доведено доцільність використання арт-технік як засобу допомоги у кризових умовах.

Ключові слова: навчання, студент, заклад вищої освіти, арт-техніки, кризові умови.

Вступ.

Навчання студентів закладів вищої освіти (далі ЗВО) в кризових умовах, які спричинені війною росії проти України набуло значних змін. Звичайно, студентам важко сконцентруватися на навчанні, засвоїти потрібну інформацію, вони не завжди спроможні виконувати завдання, втрачають почуття відповідальності, а звідси – паніка, роздратування, перевтома, внутрішнє обурення, незадоволення собою, не бажання працювати, вкладати свої ресурси в майбутнє тоді, коли навіть теперішнє не чітке. У такій ситуації зараз перебуває більшість студентської молоді України. Відтак, життєві обставини та неможливість їх змінити, постійні новини про війну та ряд інших факторів переводять питання подолання життєвої кризи особистістю у актуальну проблему сьогодення.

Основний текст.

Для підтримки якісної вищої освіти важлива адаптація усіх учасників освітнього процесу до кризових умов у яких живуть українці. Враховуючи виклики сьогодення важливо виділити стратегії, які можуть полегшити процес навчання студентської молоді в кризовому стані.

Пропонуємо деякі напрацювання щодо навчання студентів ЗВО в кризових умовах, зокрема:

- застосування дистанційного навчання. Використання відео-конференційних платформ та онлайн-ресурсів може допомогти забезпечити продовження навчального процесу навіть у випадку, коли студенти не можуть прийти до ЗВО. Важливо забезпечити доступність необхідних матеріалів та регулярну комунікацію між викладачами та студентами;

- забезпечення постійної комунікації між учасниками освітнього процесу. Важливо підтримувати постійну комунікацію між викладачами та студентами. Чіткість та доступність інформації, регулярні відповіді на запитання та їх обговорення знижують у студентів відчуття відокремленості;

- гнучкість у виконанні завдань. У кризових ситуаціях можуть бути обмеження, що стосуються доступності студентів та їх здатності виконувати регулярні завдання. Викладачі можуть розглянути можливість змінити графік здачі завдань або надати додатковий час для їх виконання;

- гнучкість в оцінюванні. Розгляньте можливість зміни методів оцінювання, особливо якщо існують обмеження щодо доступу до університетських ресурсів або лабораторій. Використання альтернативних форматів, таких як онлайн-тести, письмові роботи або проектні завдання, може бути більш гнучким та реалістичним в умовах кризи;

- забезпечення психологічної підтримки. Кризові умови є стресовими для студентів, що може впливати на успішність у навчанні. Важливо надати підтримку та ресурси для забезпечення психологічного благополуччя студентів. Університети можуть надати доступ до консультування, психологічних послуг;

- колективна робота та співпраця. Заохочуйте студентів до спілкування та колективної роботи навіть у віртуальному середовищі. Використовуйте форуми обговорення, групові завдання та проекти, щоб стимулювати спілкування;

- адаптація методів навчання. Для забезпечення ефективності освітнього процесу в кризових умовах можуть знадобитися зміни в методах навчання. Ефективним для залучення студентів до навчання є використання інтерактивних онлайн-інструментів, відео-занять, віртуальних лабораторій та інших технологій.

Наші спостереження показують, що долучення до мистецтва допомагає студентам відволіктися від проблем, позбутися депресії, поганого настрою, не впадати у відчай у складній життєвій ситуації та знаходити з неї вихід, зняти напругу. Художня творчість дозволяє ідентифікувати й оцінити свої почуття, спогади, образи майбутнього, знайти час для відновлення життєвих сил та спосіб спілкування із самим собою [1].

Так, з метою зниження у студентської молоді тривоги та безсилля під час війни, гармонізації психічного стану використовуємо пісочну терапію. Під час такої терапії студенти мають можливість перенести на пісок свої почуття, пережити їх, подивитися на них збоку.

Стимулювати процес самовідновлення допомагає арт-техніка «Стереотипні та повторюючі зображення» (за В. Назаревич). Пропонується намалювати повторювальні зображення, а саме: повторення простих геометричних фігур; повторення форм; повторення ліній; повторення штрихів; повторення образів; повторення слів; повторення кольорових образів у різних відтінках тощо.

Адаптуватися до навчання в умовах війни студентам допомагає творчість. Зокрема, вишивання картин бісером заспокоює, забезпечує психологічний баланс.

Висновки.

Загалом, навчання студентів ЗВО у кризових умовах вимагає гнучкості, творчості та взаємодії між всіма учасниками освітнього процесу. Уміння володіти ситуацією, працювати в кризових умовах набувають важливого значення в освітньому процесі вишів України в умовах війни.

Література:

1. Атаманчук Н.М. Подолання студентською молоддю стресу, викликаного воєнною агресією: ресурс творчості. The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2022. P.1316-1322.

***Abstract.** Current problems of higher education students' education in crisis conditions are characterized. It is emphasized that life circumstances and the inability to change them, constant news about the war and a number of other factors turn the issue of overcoming a life crisis by an individual into an actual problem today. Strategies that can facilitate the learning process of student youth in a state of crisis are highlighted, namely: the use of distance learning, ensuring constant communication between the participants of the educational process, flexibility in the performance of tasks and their assessment, providing psychological support, providing psychological support, teamwork and cooperation, adaptation of teaching methods. The expediency of using art techniques as a means of assistance in crisis conditions has been proven. It was noted that the ability to master the situation, to work in crisis conditions acquire an important importance in the educational process of higher education institutions of Ukraine in the conditions of war.*

***Key words:** study, student, institution of higher education, art techniques, crisis conditions.*

Стаття відправлена: 20.06.2023 г.

© Атаманчук Н.М.